



# Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη



Με απόφαση της ελληνικής κυβέρνησης τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου και του Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων και διανέμονται δωρεάν.





## ΕΙΣΑΓΩΓΗ

# Με ένα λεωφορείο όλοι τριγυρνάμε μέσα στην πόλη



- Πώς σας φαίνεται η πόλη από ψηλά;
- Τι ήχοι ακούγονται;
- Τι μέσα μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για μετακίνηση μέσα στην πόλη;





## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Βρισκόμαστε σε ένα αμαξοστάσιο λεωφορείων. Εδώ οι οδηγοί σταθμεύουν τα λεωφορεία το βράδυ. Ανάμεσά τους, ένα λεωφορείο δε μοιάζει με τα άλλα. Είναι γεμάτο χρώματα.



Είναι ξημερώματα μιας χειμωνιάτικης μέρας. Η πόλη ξυπνάει. Οι οδηγοί αρχίζουν τη δουλειά τους. Αυτό το λεωφορείο κάνει τον γύρο της πόλης. Τι λέτε; Μπαίνουμε μέσα;

Το λεωφορείο βγαίνει από τον σταθμό. Μπαίνει σε έναν μεγάλο κεντρικό δρόμο. Σταματάει στο πρώτο κόκκινο φανάρι. Το φανάρι γίνεται πράσινο και το λεωφορείο ξεκινάει. Προχωράει σε κάποια στενά δρομάκια και είναι έτοιμο



να κάνει την πρώτη του στάση σε μια γειτονιά.





# ΣΤΑΣΗ 1η

## Στάση 1η: Η ΓΕΙΤΟΝΙΑ



Πολλοί μετακινούνται από το σπίτι τους σε ένα άλλο μέρος της πόλης με το λεωφορείο.

- Παρατηρήστε την παραπάνω φωτογραφία.
- Πού βρίσκονται όλοι αυτοί οι άνθρωποι;
- Πού μπορεί να πηγαίνει ο καθένας από αυτούς;





Ρίχνουμε μια ματιά στη γειτονιά;



- Τι είδους σπίτια παρατηρείτε σε αυτή τη γειτονιά της πόλης;  
Είναι πολυκατοικίες ή μονοκατοικίες;
- Είναι κοντά το ένα σπίτι στο άλλο ή απέχουν αρκετά μεταξύ τους;
- Έχουν κήπο;  
Γενικά, τα σπίτια στην πόλη έχουν κήπους;
- Γιατί χτίζονται συχνά πολυκατοικίες στις πόλεις;
- Γιατί χρειάζεται εξοικονόμηση χώρου στις πόλεις;
- Εσείς που θα προτιμούσατε να μένετε σε μια πόλη;  
Σε μονοκατοικία ή σε πολυκατοικία; Γιατί;





## ΣΤΑΣΗ 1η



Για να χτιστεί ένα κτίριο  
εργάζονται άνθρωποι  
με διάφορες ειδικότητες:  
μπετατζήδες, σοβατζήδες,  
πολιτικοί μηχανικοί,  
αρχιτέκτονες,  
ελαιοχρωματιστές,  
εργολάβοι, χτίστες, υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι και άλλοι.

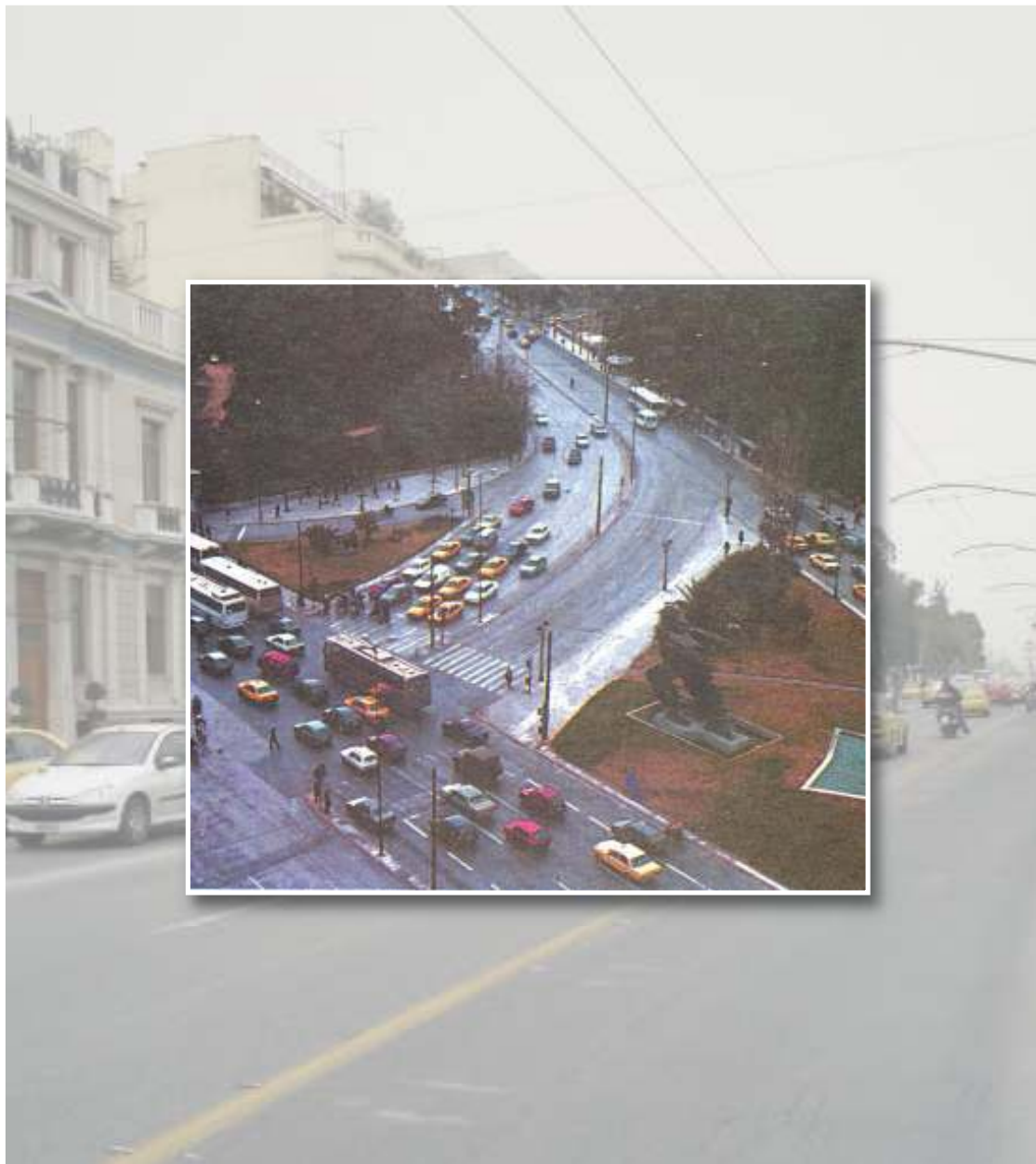
- Τι θα κάνατε για να χτίσετε ένα σπίτι, αφού πρώτα θα παίρνατε άδεια από την πολεοδομία;

Το πολύχρωμο λεωφορείο είναι γεμάτο κόσμο.  
Έχει ξεκινήσει τη διαδρομή του. Περνάει από μερικούς  
στενούς δρόμους και φτάνει σε μια μεγάλη λεωφόρο.





## Η ΛΕΩΦΟΡΟΣ

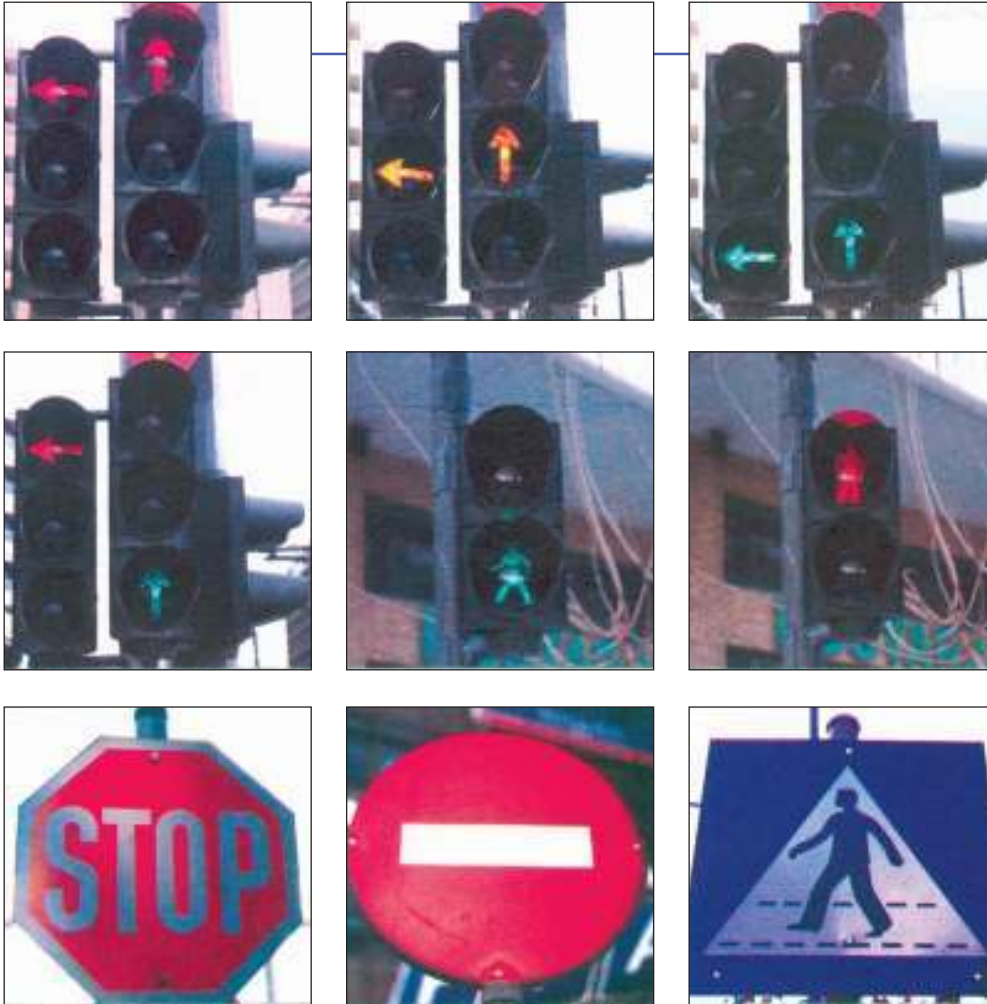


- Παρατηρήστε τη φωτογραφία και συζητήστε τη.
- Τι οχήματα κυκλοφορούν στη λεωφόρο;
- Ποιο υπουργείο ασχολείται με τα μέσα μεταφοράς;





## ΣΤΑΣΗ 1η



- Τι σημαίνουν τα παραπάνω σήματα;
- Πότε μπορούν να περάσουν οι πεζοί και πότε τα οχήματα;

Στις σύγχρονες μεγάλες πόλεις, δύο προβλήματα ταλαιπωρούν συχνά τους κατοίκους: το κυκλοφοριακό και η μόλυνση του περιβάλλοντος.

Το κυκλοφοριακό πρόβλημα αναφέρεται στη δυσκολία των κατοίκων να μετακινηθούν από ένα σημείο της πόλης σε ένα άλλο. Ο αέρας που αναπνέουμε στην πόλη μολύνεται από τα καυσαέρια που βγάζουν τα αυτοκίνητα και τα εργοστάσια.







- Παρατηρήστε τις παρακάτω φωτογραφίες και συζητήστε τες.



- Τι εννοούμε λέγοντας «κυκλοφοριακό πρόβλημα στην πόλη»;
- Γιατί υπάρχει αυτό το πρόβλημα;
- Τι δυσκολίες αντιμετωπίζουν καθημερινά οι άνθρωποι της πόλης στις μετακινήσεις τους;

Ένας τρόπος για να περιοριστεί το κυκλοφοριακό πρόβλημα είναι να χρησιμοποιούν πιο συχνά οι άνθρωποι στις μετακινήσεις τους τα μέσα μαζικής μεταφοράς, αντί τα αυτοκίνητά τους.





## ΣΤΑΣΗ 1η



- Ποια μέσα μαζικής μεταφοράς γνωρίζετε;
- Γιατί μπορεί η συστηματική χρήση τους να περιορίσει το πρόβλημα;





- Παρατηρήστε τις παρακάτω εικόνες.
- Ποια οχήματα μολύνουν περισσότερο το περιβάλλον και ποια λιγότερο ή καθόλου;



- Πώς μπορεί να μειωθεί η μόλυνση του περιβάλλοντος που προκαλείται από τα οχήματα;
- Ποιο υπουργείο ασχολείται με το περιβάλλον;



Σε όλες τις πόλεις, οι δρόμοι, οι πλατείες, τα πάρκα και οι συνοικίες έχουν ονόματα.

- Γιατί δίνονται αυτά τα ονόματα;

Το λεωφορείο διασχίζει τη λεωφόρο και περνάει από έναν στενό δρόμο. Βρισκόμαστε έξω από το σχολείο.





## ΣΤΑΣΗ 2η

### Στάση 2η: ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ



- Ποιοι επιβάτες θα κατέβουν σε αυτή τη στάση;
- Το σχολείο σας είναι μακριά από το σπίτι σας ή κοντά;
- Πώς πηγαίνετε στο σχολείο;

Στη σύγχρονη εποχή, η πολιτεία αναλαμβάνει την εκπαίδευση των παιδιών. Η εκπαίδευση αποτελεί ένα από τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα.

Κάθε παιδί έχει δικαίωμα να πηγαίνει στο σχολείο.

Από την άλλη πλευρά, είναι υποχρέωση των γονιών να στέλνουν τα παιδιά τους στο σχολείο. Και είναι υποχρέωση της πολιτείας να παρέχει τη βασική εκπαίδευση σε όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από το φύλο ή την καταγωγή τους.

Πριν από εκατό χρόνια τα περισσότερα παιδιά, και κυρίως τα κορίτσια, δεν πήγαιναν σχολείο και δεν μπορούσαν να μορφωθούν.





- Γιατί είναι απαραίτητη η βασική εκπαίδευση σήμερα;
- Ποιες είναι οι βαθμίδες εκπαίδευσης;
- Τι μπορεί να κάνει ένας μαθητής μετά τη βασική του εκπαίδευση;
- Πέρα από το σχολείο, πώς αλλιώς μπορούμε να μορφωθούμε;
- Ποιο υπουργείο συντονίζει τη λειτουργία των σχολείων;
- Ποια άλλα δικαιώματα έχουν τα παιδιά;

Το πολύχρωμο λεωφορείο βγαίνει από το στενό δρομάκι του σχολείου. Προχωράει προς μια μεγάλη λεωφόρο, τον πιο μεγάλο και κεντρικό δρόμο της πόλης. Βρισκόμαστε στο κέντρο της πόλης, έξω από το δημαρχείο.





## ΣΤΑΣΗ 3η



### Στάση 3η: ΤΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ

Το δημαρχείο βρίσκεται συνήθως στο κέντρο της πόλης.

Εδώ έχει το γραφείο του ο δήμαρχος και συνεδριάζει το δημοτικό συμβούλιο.

Ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο αποτελούν τις δημοτικές αρχές.

Έχουν την ευθύνη για την καθαριότητα της πόλης και για τη συντήρηση δρόμων, σχολείων, δημοτικών κτιρίων.

Επίσης, αναλαμβάνουν την κατασκευή διαφόρων έργων, όπως δημοτικά κτίρια και πάρκα.

Δημότες ονομάζονται οι κάτοικοι μιας πόλης.

Είναι γραμμένοι σε έναν κατάλογο, το δημοτολόγιο.

Οι δημότες μιας πόλης ψηφίζουν κάθε τέσσερα χρόνια στις δημοτικές εκλογές.

Έτσι εκλέγονται οι δημοτικές αρχές.

- Πού θα τοποθετούσατε το δημαρχείο μιας πόλης; Στο κέντρο ή στην περιφέρεια της πόλης; Γιατί;
- Ποιους θα συναντούσατε σε ένα δημαρχείο;
- Συγκεντρώστε πληροφορίες από την περιοχή σας ή από τον πιο κοντινό δήμο για το ποιες είναι οι αρμοδιότητες του δημάρχου και του δημοτικού συμβουλίου.
- Πώς γίνονται οι εκλογές;
- Πότε άλλοτε γίνονται εκλογές και για ποιους λόγους;

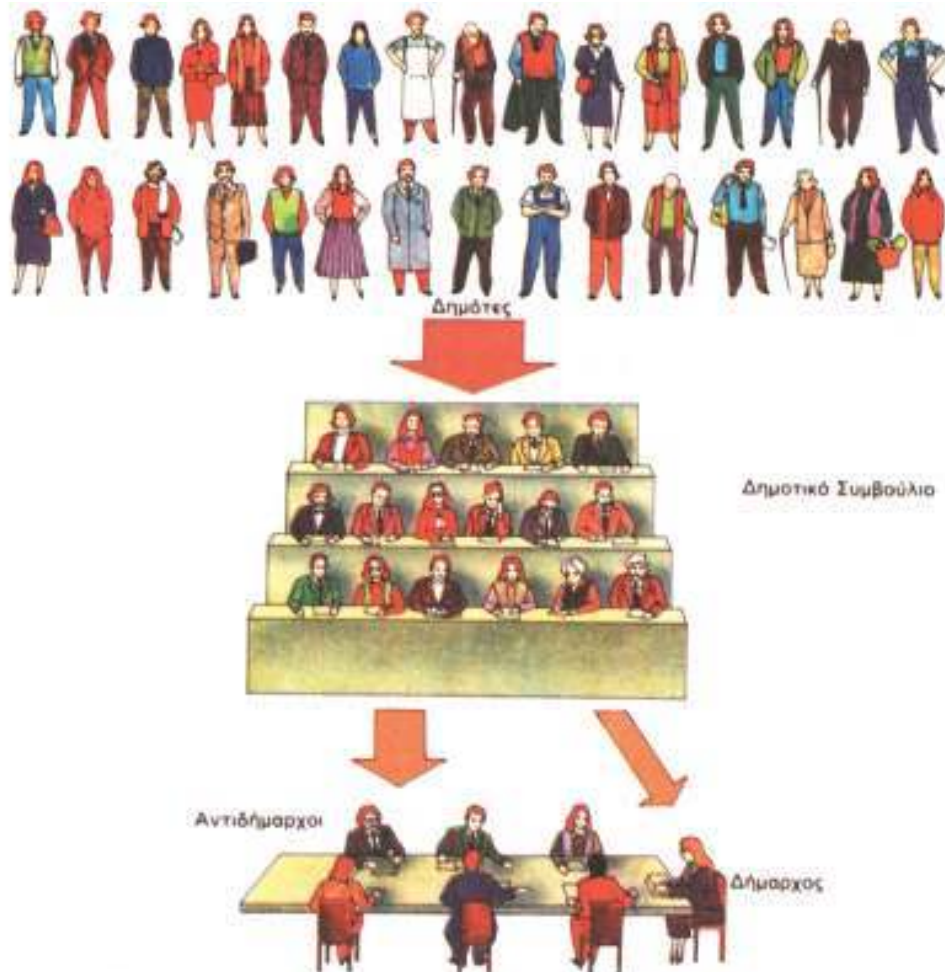




Στην Ελλάδα και σε πολλές άλλες χώρες του κόσμου το πολίτευμα είναι δημοκρατικό.

Οι πολίτες πάνω από 18 χρονών εκλέγουν τους βουλευτές στις βουλευτικές εκλογές και τους δημοτικούς άρχοντες στις δημοτικές εκλογές. Οι βουλευτές και οι δημοτικοί άρχοντες αντιπροσωπεύουν τους πολίτες και διοικούν τη χώρα και την πόλη. Οι πολίτες έχουν δικαίωμα να ψηφίζουν στις εκλογές αυτούς που θεωρούν ότι θα τους εκπροσωπήσουν καλύτερα. Επιπλέον, όλοι οι πολίτες πάνω από 25 χρονών μπορούν να βάλουν υποψηφιότητα στις εκλογές.

Έχουν δηλαδή το δικαίωμα να εκλέγονται.





## ΣΤΑΣΗ 3η



Στον δήμο θέλουν να φτιάξουν ένα πάρκο. Ο δήμαρχος της πόλης καλεί το δημοτικό συμβούλιο για να συζητήσουν το θέμα. Η συνεδρίαση ορίζεται για την Τετάρτη, στις 10.00 π.μ. Φανταστείτε ότι συμμετέχετε

στη συνεδρίαση και ετοιμαστείτε να συζητήσετε, να συμφωνήσετε, να διαφωνήσετε και να ψηφίσετε... Μην ξεχάσετε να πάρετε χαρτί και μολύβι για να καταγράψετε τις απόψεις που θα εκφραστούν στη συνεδρίαση.

Πολλά ζητήματα θα συζητηθούν:

Στην πόλη αυτή δεν υπάρχει πάρκο. Δεν υπάρχει και κανένας άλλος χώρος για να παίζουν τα παιδιά.

Είναι αναγκαίο λοιπόν να συζητηθεί γιατί χρειάζεται ένα πάρκο.

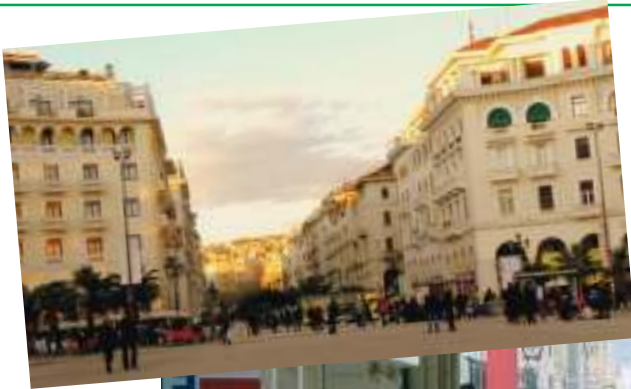
- Πού όμως είναι καλύτερα να γίνει το πάρκο;

Οι υπεύθυνοι του δημαρχείου πρέπει, ακόμα, να λάβουν υπόψη τους πως μερικοί κάτοικοι της πόλης διαφωνούν να γίνει το πάρκο κοντά στα σπίτια τους. Ισχυρίζονται πως θα γίνεται φασαρία από τα παιδιά και θα ενοχλούνται.

- Τι μορφή θα έχει το πάρκο;
- Τι είδους φυτά και δέντρα θα φυτευτούν;
- Τι είδους παιχνίδια θα τοποθετηθούν; Από τι υλικά θα είναι φτιαγμένα τα παιχνίδια;
- Θα έχει παγκάκια, σιντριβάνι, τουαλέτες;
- Θα υπάρχει εστιατόριο, καφενείο, ζαχαροπλαστείο;
- Ποιοι θα δουλέψουν για να το φτιάξουν;







Το λεωφορείο συνεχίζει τη διαδρομή του στο κέντρο της πόλης.  
Περνάει από την αγορά.

- Συζητήστε τι μπορούμε να συναντήσουμε εκεί.

Σταματάει μπροστά σε ένα μεγάλο κτίριο, το δικαστήριο.





## ΣΤΑΣΗ 4η

### Στάση 4η: ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ



- Πού θα τοποθετούσατε το δικαστήριο;

Στην περιφέρεια ή στο κέντρο της πόλης; Για ποιον λόγο;

Στο δικαστήριο πηγαίνουν οι άνθρωποι όταν έχουν διαφορές που δεν μπορούν να λύσουν μόνοι τους. Πηγαίνουν επίσης για να λύσουν τις διαφορές τους με το κράτος ή αν έχουν κατηγορηθεί για παράβαση του νόμου.

Αν κάποιος πιστεύει ότι έχει αδικηθεί από κάποιον άλλο, μπορεί να προσφύγει στο δικαστήριο, να κάνει, όπως λέμε, μήνυση. Αυτός που κάνει τη μήνυση εξηγεί γιατί πιστεύει πως έχει αδικηθεί.

Στη συνέχεια ορίζεται ημερομηνία για τη δίκη.

Στο δικαστήριο αυτός που κάνει τη μήνυση λέγεται «κατήγορος» και ο άλλος «κατηγορούμενος». Και οι δύο λέγονται «αντίδικοι».

Μέχρι να βγει η τελική απόφαση του δικαστηρίου κανείς δε θεωρείται ένοχος.





Στη δίκη και οι δύο πλευρές, κατήγορος και κατηγορούμενος, δικαιούνται να έχουν δικηγόρους. Οι δικηγόροι προσπαθούν να υποστηρίξουν, ο καθένας από την πλευρά του, τη θέση του κατήγορου και του κατηγορούμενου.

Επίσης, κάποιοι άνθρωποι καλούνται στο δικαστήριο για να καταθέσουν τι γνωρίζουν για την υπόθεση. Ονομάζονται «μάρτυρες».

Οι δικαστές ακούνε και τις δύο απόψεις και αποφασίζουν ποιος έχει δίκιο. Γνωρίζουν καλά τους νόμους και βγάζουν την απόφασή τους σύμφωνα με αυτούς.

Αν κάποιος νομίζει πως αδικήθηκε από το δικαστήριο, έχει δικαίωμα να πάει σε ανώτερο δικαστήριο, στο Εφετείο ή στον Άρειο Πάγο.

- Γιατί πρέπει να ακούγονται όλες οι γνώμες στο δικαστήριο και σε κάθε διαφωνία;
- Είναι σωστό να θεωρείται κάποιος αθώος ή ένοχος πριν βγει η απόφαση του δικαστηρίου;
- Μια φράση λέει: «Καλύτερα να αθωωθεί ένας ένοχος παρά να καταδικαστεί ένας αθώος». Συμφωνείτε;
- Ποιο υπουργείο ασχολείται με θέματα δικαιοσύνης;

Οι νόμοι είναι γραπτοί κανόνες που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των πολιτών και μεταξύ του πολίτη και του κράτους. Ορίζουν ακόμα τι επιτρέπεται και τι δεν επιτρέπεται.

Στις δημοκρατικές κοινωνίες οι νόμοι συζητιούνται και ψηφίζονται από τη Βουλή.

Όλοι οι νόμοι πρέπει να είναι σύμφωνοι με το Σύνταγμα, που είναι ο θεμελιώδης νόμος της πολιτείας.





## ΣΤΑΣΗ 4η

Οι νόμοι δεν μένουν ίδιοι. Αλλάζουν ή καταργούνται ανάλογα με τις ανάγκες της κοινωνίας. Έτσι, οι νόμοι διαφέρουν από εποχή σε εποχή. Ακόμα και σήμερα, όλες οι χώρες του κόσμου δεν έχουν τους ίδιους νόμους.



*Νόμοι υπήρχαν και σε παλαιότερες εποχές. Σε αυτή την επιγραφή από την αρχαία Αθήνα είναι γραμμένος ο νόμος κατά της τυραννίας.*

Εκτός από τους νόμους μιας χώρας υπάρχουν και διεθνείς νόμοι, οι διεθνείς συμβάσεις. Οι χώρες που τις έχουν υπογράψει οφείλουν να προσαρμόζουν τους νόμους τους σε αυτές.





Δύο επιβάτες του λεωφορείου κατεβαίνουν στο δικαστήριο. Είναι γείτονες. Έχουν προβλήματα, και αυτό γιατί ο κύριος απέκτησε έναν κόκορα, γεγονός που έχει ενοχλήσει πολύ την κυρία.

*Η ιστορία του κυρίου με τον κόκορα:*

Τον κόκορα τον έφερε ο κύριος από το χωριό γιατί σκέφτηκε πως θα μπορούσε να τον ξυπνάει το πρωί. Φεύγει πολύ νωρίς για τη δουλειά του και δε συμπαθεί καθόλου τον ήχο που κάνει το ηλεκτρικό ξυπνητήρι.

*Η ιστορία της κυρίας με τον κόκορα:*

Η κυρία ισχυρίζεται πως δεν μπορεί να ησυχάσει καθόλου από τότε που έφεραν τον κόκορα. Την ξυπνάει από τα χαράματα και δεν μπορεί να κοιμηθεί. Επιπλέον, τον τελευταίο καιρό ο κύριος λείπει πολλές ώρες από το σπίτι και ο κόκορας πηγαίνει στο μπαλκόνι της και της χαλάει τις γλάστρες.

*Η ιστορία του κόκορα στην πόλη:*

Ο κόκορας μάλλον δυσκολεύεται στην πόλη. Ο κύριος τον φροντίζει αρκετά, αλλά η ζωή για τον κόκορα στην πόλη, και μάλιστα σε ένα διαμέρισμα πολυκατοικίας, είναι δύσκολη. Δε μένει πια σε κοτέτσι, αλλά σε ένα χαρτόκουτο στο μπαλκόνι του διαμερίσματος του κυρίου. Δε βλέπει άλλες κότες και κόκορες, και βέβαια δεν υπάρχει χώμα στο μπαλκόνι του κυρίου για να σκαλίζει, παρά μόνο στις γλάστρες. Έτσι, μόλις δει λίγο χώμα σε μπαλκόνι, τρέχει...

*Η γνώμη των γειτόνων:*

Οι γνώμες των γειτόνων διχάζονται. Σε άλλους άρεσε ο ερχομός του κόκορα και σε άλλους όχι. Έτσι, κάποιοι είναι με το μέρος του κυρίου, ενώ κάποιοι άλλοι με το μέρος της κυρίας.

*Εσείς;*

Τι νομίζετε ότι πρέπει να γίνει με τον κόκορα;  
Οργανώστε ένα δικαστήριο και συνεχίστε την ιστορία.





## ΣΤΑΣΗ 4η

Πολύ κοντά στο δικαστήριο υπάρχει ένα μεγάλο κτίριο, η τράπεζα.



- Παρατηρήστε τη διπλανή εικόνα και περιγράψτε τον χώρο, τους ανθρώπους και ό,τι άλλο βλέπετε.





Η τράπεζα δέχεται καταθέσεις. Κάθε πολίτης μπορεί να τοποθετήσει τα χρήματά του στην τράπεζα. Η τράπεζα μετά από ένα χρονικό διάστημα θα του δώσει τα χρήματά του και ένα ακόμα ποσό παραπάνω, τους τόκους.

Η τράπεζα δίνει δάνεια. Έτσι, αν κάποιος θέλει να κάνει μια μεγάλη αγορά και δεν έχει τόσα χρήματα, μπορεί να πάει στην τράπεζα και να ζητήσει να πάρει δάνειο. Μετά από ένα χρονικό διάστημα πρέπει να επιστρέψει τα χρήματα με τόκο. Πρέπει δηλαδή να επιστρέψει περισσότερα χρήματα από αυτά που δανείστηκε.

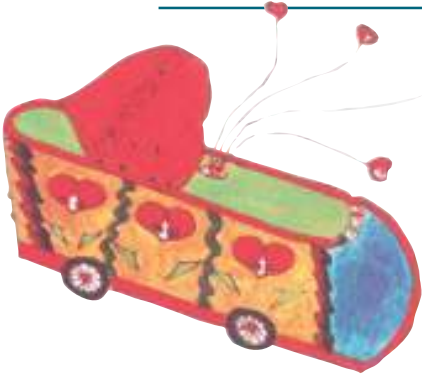
- Πού θα τοποθετούσατε την τράπεζα σε μια πόλη; Γιατί;
- Ποιο υπουργείο ελέγχει τη λειτουργία των τραπεζών;





## ΣΤΑΣΗ 5η

### Στάση 5η: ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ



Το λεωφορείο μας κάνει στάση στο μουσείο φυσικής ιστορίας της πόλης. Κατεβαίνει μια ομάδα παιδιών μαζί με μια κυρία, μάλλον τη δασκάλα τους.

- Τι είδους εκθέματα νομίζετε ότι θα δουν στο μουσείο αυτό;
- Σε τι μας χρησιμεύουν τα μουσεία;
- Τι γνώσεις παίρνουμε από αυτά;
- Ποιο υπουργείο ασχολείται με τα μουσεία;
- Πού θα τοποθετούσατε ένα μουσείο σε μια πόλη και γιατί;

Εκτός από τα μουσεία φυσικής ιστορίας υπάρχουν και άλλα μουσεία, με τελείως διαφορετικά εκθέματα. Υπάρχουν μουσεία λαογραφικά, ιστορικά, αρχαιολογικά, τεχνολογίας, πινακοθήκες.

- Γνωρίζετε άλλα είδη μουσείων;
- Συζητήστε στην τάξη τι είδους αντικείμενα θα είχε το καθένα από τα παραπάνω μουσεία.

Πολλές φορές, ολόκληρα παλιά κτίρια είναι επίσης πολύ ενδιαφέροντα. Άλλες φορές λειτουργούν ως μουσεία και άλλες όχι. Είναι κι αυτά μνημεία από το παρελθόν.







- Σε ποιο μέρος του κόσμου βρίσκεται το καθένα από αυτά;



*Παρθενώνας*



*Μπιγκ Μπεν*



*Πύργος του Άιφελ*



*Πυραμίδες*



*Ταζ Μαχάλ*





## ΣΤΑΣΗ 5η

Τα μουσεία μιας πόλης τα επισκέπτονται πολλοί άνθρωποι. Μια πόλη προσελκύει επισκέπτες για διάφορους λόγους, όπως για ξεκούραση και διακοπές, για δουλειές, για τα αξιοθέατά της.

Οι επισκέπτες δεν γνωρίζουν την πόλη καλά και χρειάζονται οδηγίες.

- Πώς μπορείτε να βοηθήσετε έναν επισκέπτη;
- Ποιες πληροφορίες θα του/της δίνετε;
- Ποιες υπηρεσίες της πόλης βοηθούν τους επισκέπτες;





- Παρατηρήστε τις εικόνες.
- Συζητήστε στην τάξη γιατί χρησιμοποιούν οι επισκέπτες τις παραπάνω υπηρεσίες.

## ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ

# Δραστηριότητα

Σας έχει επισκεφτεί ένας φίλος σας ή ένας συγγενής σας και δε γνωρίζει καθόλου την πόλη ή το χωριό σας. Σκεφτείτε ποια μέρη θα θέλατε να του δείξετε. Έπειτα φτιάξτε ένα πρόγραμμα ξενάγησής του στην πόλη ή στο χωριό σας. Προσπαθήστε να δει όσο περισσότερα γίνεται, χωρίς όμως να κουραστεί πολύ. Βρείτε πληροφορίες για κάθε μέρος ρωτώντας τους γονείς σας, τον δάσκαλό σας ή άλλους.





## ΣΤΑΣΗ 6η



### Στάση 6η: ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ-Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Το βράδυ το λεωφορείο διασχίζει το κέντρο της πόλης. Ένα θέατρο παίζει μια κωμωδία και ένας κινηματογράφος παίζει μια πολύ γνωστή ταινία κινουμένων σχεδίων. Δύσκολη η επιλογή. Εσείς τι θα επιλέγατε; Γιατί;



- Πού θα τοποθετούσατε το θέατρο και το σινεμά σε μια πόλη;
- Ποιο υπουργείο ασχολείται με το θέατρο και τον κινηματογράφο;





## ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ - Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Το θέατρο έχει μεγάλη ιστορία. Οι άνθρωποι έγραψαν θεατρικά έργα και ανέβασαν παραστάσεις, για να διασκεδάσουν, να γελάσουν, να προβληματιστούν, να σατιρίσουν καταστάσεις.

- Παρατηρήστε τις εικόνες.





## ΣΤΑΣΗ 6η

Για να γίνει μια θεατρική παράσταση  
εργάζονται πολλοί άνθρωποι  
σε διαφορετικές δουλειές.



Ο σκηνοθέτης  
Φεντερίκο Φελίνι



Κοστούμια



Ηθοποιοί



Σκηνικά



Φωτισμός



- Ποιοι άνθρωποι ασχολούνται με αυτές τις δουλειές;
- Μπορείτε να σκεφτείτε κι άλλα επαγγέλματα που έχουν σχέση με το θέατρο;

Ο κινηματογράφος έχει μικρή ιστορία σε σχέση με το θέατρο. Η τεχνολογία του αναπτύχθηκε μόλις τον 20ό αιώνα. Όταν πρωτοεμφανίστηκε λοιπόν στα τέλη του 19ου αιώνα, οι ταινίες ήταν πολύ μικρής διάρκειας, ασπρόμαυρες και χωρίς ήχο.



- Ποια εποχή του χρόνου λειτουργεί ο καθένας από τους δύο κινηματογράφους;



## ΣΤΑΣΗ 6η

Σήμερα ο κινηματογράφος έχει εξελιχθεί πολύ.

Υπάρχουν ταινίες έγχρωμες.

Πολλές κινηματογραφικές ταινίες παίζονται και στην τηλεόραση. Οι κινηματογραφικές ταινίες ασχολούνται με διάφορα θέματα. Είναι αστυνομικές, περιπέτειας, μυστηρίου, κοινωνικές, αισθηματικές, κωμικές, πολεμικές και άλλες.



*Σκηνή από ταινία  
επιστημονικής φαντασίας*

*Η Κατίνα Παξινού  
στην ταινία  
«Για ποιον χτυπά  
η καμπάνα»*



- Ποια είναι τα δικά σας αγαπημένα θέματα;
- Ποια ταινία είδατε και σας άρεσε;





## ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

# Δραστηριότητες

**1** Η λειτουργία του κινηματογράφου στηρίζεται σε μια ικανότητα της ανθρώπινης όρασης. Ο άνθρωπος μπορεί να κρατήσει την εικόνα στη μνήμη του, ακριβώς όπως την είδε, για 1/10 του δευτερολέπτου. Στις κινηματογραφικές ταινίες προβάλλονται φωτογραφίες η μια αμέσως μετά την άλλη. Ενώ προβάλλονται χωριστές φωτογραφίες, εμείς νομίζουμε ότι υπάρχει κίνηση.

**3** Δεν το πιστεύετε; Φτιάξτε την παρακάτω κατασκευή για να πειστείτε. Πάρτε ένα μικρό κομμάτι τετράγωνο χαρτόνι. Κάντε μια μικρή τρύπα στη μια πλευρά και μια στην απέναντι. Δέστε ένα σκοινάκι στην κάθε τρύπα. Στη μια πλευρά του χαρτονιού ζωγραφίστε ένα ψάρι. Στην άλλη μια γυάλα. Στρίψτε το χαρτόνι με τα σκοινάκια αρκετές φορές προς μια κατεύθυνση. Μετά αφήστε το χαρτόνι ελεύθερο.

**2** Ανεβάστε κι εσείς μια μικρή θεατρική παράσταση. Γράψτε το έργο σας. Δώστε του έναν τίτλο ή διαλέξτε έναν έτοιμο τίτλο. Μοιραστείτε ρόλους και εργασίες. Φτιάξτε κοστούμια με παλιά υφάσματα και ρούχα, σκηνικά με χαρτόνια, χαρτόκουτα,μπογιές, υφάσματα και έπιπλα από το σχολείο. Κάντε πολλές πρόβες. Καλέστε τους μαθητές του σχολείου να παρακολουθήσουν την παράστασή σας.



## Στάση 7η



### Στάση 7η: ΟΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Το πολύχρωμο λεωφορείο περνάει έξω από ένα γήπεδο μπάσκετ. Το γήπεδο είναι γεμάτο κόσμο. Γίνεται κάποιος αγώνας. Ακούγονται φωνές, γέλια, διαμαρτυρίες, συνθήματα, φασαρία. Δίπλα στο γήπεδο του μπάσκετ βλέπουμε και άλλες αθλητικές εγκαταστάσεις.



- Ποια άλλα αθλήματα γνωρίζετε;
- Πώς είναι φτιαγμένοι οι χώροι για το καθένα από αυτά;
- Ποια αθλήματα σας αρέσουν; Με ποια θα θέλατε να ασχοληθείτε;





## ΟΙ ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

- Πού θα τοποθετούσατε ένα γήπεδο μπάσκετ, μια πισίνα, ένα γήπεδο βόλει; Στο κέντρο ή στην περιφέρεια της πόλης; Γιατί;
- Ποιο υπουργείο ασχολείται με θέματα αθλητισμού;



- Σας αρέσει ο αθλητισμός; Αν ναι, γιατί; Αθλείστε συχνά;
- Τι πιστεύετε ότι σας προσφέρει; Συζητήστε στην τάξη.

- Πολλοί άνθρωποι συμμετέχουν σε αθλητικούς συλλόγους. Εσείς συμμετέχετε σε αθλητικούς συλλόγους;

Δεν υπάρχουν μόνο αθλητικοί σύλλογοι. Υπάρχουν και άλλοι σύλλογοι, όπως οι παρακάτω:



*Χορευτική ομάδα*



*Ορειβατικός σύλλογος*







## Στάση 7η

### ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

# Δραστηριότητες



**1** Φτιάξτε στο σχολείο ή στην τάξη σας έναν σύλλογο. Βρείτε παιδιά που τους αρέσει, για παράδειγμα, το ποδόσφαιρο, τα επιτραπέζια παιχνίδια, οι εκδρομές στη φύση. Οργανώστε δραστηριότητες για τον σύλλογό σας. Φτιάξτε ένα πρόγραμμα δραστηριοτήτων.



**2** Πάρτε μαρκαδόρους, ξυλομπογιές και χαρτιά. Ζωγραφίστε μια πισίνα, ένα γήπεδο ποδοσφαίρου, μια πίστα για αγώνες ταχύτητας αυτοκινήτων. Φτιάξτε στις ζωγραφιές σας και θεατές.





## Στάση 8η: ΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Το λεωφορείο περνάει από έναν κεντρικό δρόμο και ακούμε μια σειρήνα. Τα αυτοκίνητα δίπλα μας και το πολύχρωμο λεωφορείο παραμερίζουν. Ένα ασθενοφόρο περνάει με μεγάλη ταχύτητα. Πού να πηγαίνει και γιατί βιάζεται;



- Παρατηρήστε τις εικόνες. Τι βλέπετε στην καθεμία;
- Πότε πηγαίνουν οι άνθρωποι στο νοσοκομείο;
- Σε τι χρησιμεύουν τα ασθενοφόρα;
- Ποιοι άνθρωποι δουλεύουν σε ένα νοσοκομείο;
- Έχετε πάει ποτέ σε νοσοκομείο; Γιατί; Ήσασταν άρρωστοι ή επισκεφτήκατε κάποιον;
- Συζητήστε στην τάξη τι είδατε στο νοσοκομείο.





## Στάση 8η

- Παρατηρήστε τις δύο φωτογραφίες.
- Ποιο από τα δύο νοσοκομεία βρίσκεται σε καλύτερη θέση;
- Εσείς πού θα χτίζατε ένα νοσοκομείο σε μια πόλη;



Στο νοσοκομείο οι γιατροί και οι νοσοκόμες προσφέρουν βοήθεια στους αρρώστους και στους τραυματισμένους. Στη δουλειά τους βοηθάνε πολύ τα φάρμακα και διάφορα όργανα.





Παλιά, πριν αναπτυχθεί η βιομηχανία και πριν κάνουν τόσες έρευνες οι επιστήμονες, δεν υπήρχαν έτοιμα φάρμακα. Οι άνθρωποι στηρίζονταν στην πείρα τους για να φτιάξουν φάρμακα. Έφτιαχναν μείγματα με διάφορα υλικά από τη φύση. Αυτά άλλοτε βοηθούσαν τους αρρώστους και άλλοτε όχι. Πολλά από αυτά χρησιμοποιούνται και σήμερα με επιτυχία.

- Ρωτήστε τους γονείς σας, τις γιαγιάδες και τους παππούδες σας αν γνωρίζουν τέτοιες παλιές συνταγές: για το συνάχι, τον βήχα, τον πονόλαιμο.

Σήμερα, η πολιτεία είναι υποχρεωμένη να φροντίζει για την υγεία των ανθρώπων. Δηλαδή, κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα για ιατρική φροντίδα και περίθαλψη. Η πολιτεία είναι υποχρεωμένη να παρέχει ιατρική περίθαλψη σε όσους έχουν ανάγκη από γιατρούς, φάρμακα ή κάποια άλλη φροντίδα.

- Ποιο υπουργείο ασχολείται με την υγεία των πολιτών;

Το λεωφορείο συνεχίζει τη διαδρομή του. Από τα παράθυρα φαίνονται λίγο πιο μακριά δύο φουγάρα. Ξεχωρίζουν γιατί είναι πολύ ψηλά. Εκεί μάλλον θα υπάρχει εργοστάσιο.





## Στάση 9η

### Στάση 9η: ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ

Τα περισσότερα από τα πράγματα που χρησιμοποιούμε κάθε μέρα φτιάχνονται στα εργοστάσια. Για παράδειγμα, τα μολύβια, οι γόμες, η τηλεόραση, η μπάλα, το ψυγείο, το αυτοκίνητο και χίλια δυο άλλα.



- Παρατηρήστε τις παραπάνω εικόνες.
- Ποια πράγματα από τα παραπάνω φτιάχνονται στα εργοστάσια;
- Με τι υλικά φτιάχνονται αυτά τα πράγματα;

Τα υλικά που χρησιμοποιούνται στα εργοστάσια λέγονται «πρώτες ύλες».

Στα εργοστάσια δουλεύουν πολλοί άνθρωποι: εργάτες, μηχανολόγοι, λογιστές, καθαριστές, οδηγοί και πολλοί άλλοι. Αυτοί που ασχολούνται κυρίως με την παραγωγή των προϊόντων είναι οι εργάτες. Στα εργοστάσια χρησιμοποιούνται διάφορες μηχανές. Μερικές είναι πολύπλοκες, άλλες όχι. Διευκολύνουν τη δουλειά των εργατών και έτσι παράγονται πιο γρήγορα τα προϊόντα.







## ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ



- Παρατηρήστε τις εικόνες.
- Τι κάνει η κάθε μηχανή;

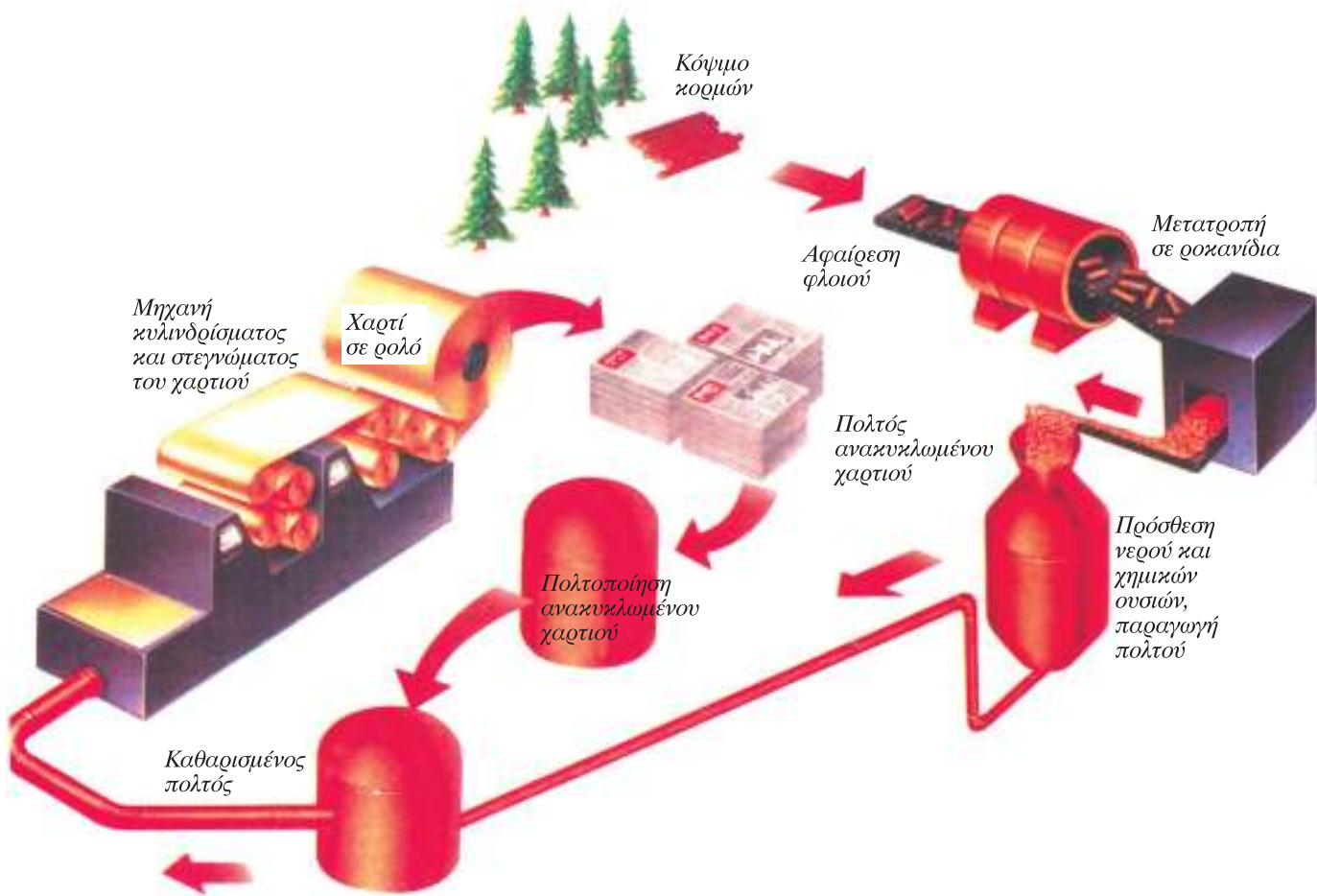




## Στάση 9η

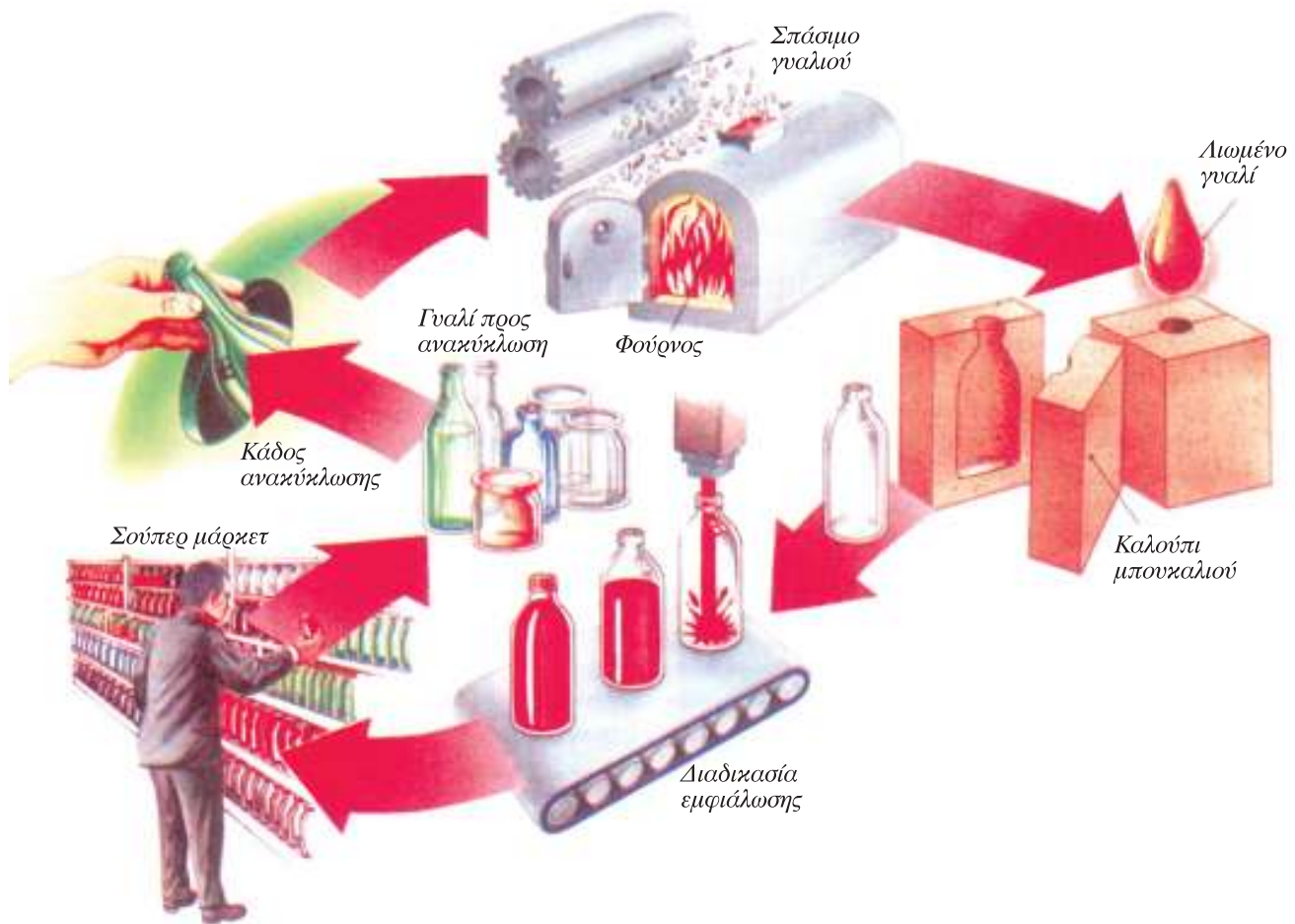
Κάθε προϊόν, μεγάλο ή μικρό, απλό ή πολύπλοκο, απαιτεί μια διαδικασία για να κατασκευαστεί. Υπάρχουν φορές που η κατασκευή του ξεκινάει σε ένα εργοστάσιο και τελειώνει σε κάποιο άλλο.

Στα σχήματα που ακολουθούν βλέπετε τη διαδικασία για το φτιάξιμο του χαρτιού και μιας γυάλινης μπουκάλας. Σκεφτήκατε ποτέ ότι το χαρτί όπου γράφετε έχει τόσο πολλή δουλειά;





## ΤΟ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟ



- Παρατηρήστε καλά τα σχέδια.
- Μπορείτε να εξηγήσετε τι συμβαίνει στο κάθε στάδιο;
- Ποιο στάδιο σας φαίνεται πιο δύσκολο; Γιατί;





## Στάση 9η

Ένα εργοστάσιο που λειτουργεί μπορεί να δημιουργεί προβλήματα.



- Παρατηρήστε τις φωτογραφίες.
- Πώς νομίζετε ότι βλάπτουν το περιβάλλον τα παραπάνω εργοστάσια;
- Πώς μπορούμε να αποφύγουμε αυτά τα προβλήματα;
- Γιατί πρέπει να προστατεύουμε το περιβάλλον;
  
- Εσείς πού θα τοποθετούσατε ένα εργοστάσιο;
- Μέσα στην πόλη ή έξω από αυτή; Γιατί;
- Ποιο υπουργείο ασχολείται με τα εργοστάσια;





Στα πρώτα εργοστάσια οι εργάτες δούλευαν πάρα πολλές ώρες. Οι συνθήκες δουλειάς τους ήταν πολύ άσχημες. Οι μισθοί τους ήταν πολύ χαμηλοί. Οι εργάτες αγωνίστηκαν για να βελτιώσουν τις συνθήκες δουλειάς τους. Αγωνίστηκαν επίσης για να παίρνουν περισσότερα χρήματα και να δουλεύουν λιγότερες ώρες. Μερικοί από αυτούς έφτιαξαν ένα είδος συλλόγου, το εργατικό σωματείο. Σιγά σιγά, τα εργατικά σωματεία αποκτούσαν όλο και περισσότερα μέλη. Έτσι αυξήθηκε η δύναμή τους. Μπορούσαν να απαιτήσουν και να κερδίσουν πιο εύκολα μικρότερα ωράρια εργασίας και καλύτερους μισθούς για τους εργάτες. Κυρίως στις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα, όλες αυτές οι προσπάθειες των εργατικών σωματείων είχαν πολλά και σημαντικά αποτελέσματα. Σήμερα, κάθε ομάδα εργαζομένων (δάσκαλοι, οικοδόμοι, γεωργοί, γιατροί) έχει ένα σωματείο που την εκπροσωπεί και φροντίζει για τα συμφέροντά της.



*Μικροί ανθρακωρύχοι στις αρχές του 20ού αιώνα:  
Μόλις έχουν ανέβει από τις στοές του ανθρακωρυχείου*





# Το ταξίδι συνεχίζεται

Την πόλη αυτή τη γνωρίσαμε. Πήγαμε σε πολλά σημαντικά μέρη της. Το πολύχρωμο λεωφορείο είναι τώρα έτοιμο να ταξιδέψει σε άλλες πόλεις του κόσμου, σε διαφορετικές χώρες και ηπείρους.



*Κολονία*



*Μονακό*



*Τεχεράνη*





## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ



*Σίδνεϊ*



*Αβάνα*



*Λονδίνο*



*Νέα Υόρκη*



*Γενεύη*

- Πώς σας φαίνονται αυτές οι πόλεις;
- Σε ποια ήπειρο και σε ποια χώρα βρίσκεται η καθεμία;
- Ποια θέλετε να επισκεφτείτε και γιατί;





Αν θέλετε, μπορούμε να ταξιδέψουμε πίσω στον χρόνο.  
Θα προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε δύο πόλεις του παρελθόντος:  
την αρχαία Αθήνα, περίπου 2.500 χρόνια πριν,  
και την Κωνσταντινούπολη, περίπου 1.000 χρόνια πριν.

Για το ταξίδι αυτό θα βασιστούμε σε μια επιστήμη, την ιστορία.  
Οι ιστορικοί μελετούν ιστορικά βιβλία αλλά και γραπτές ή  
υλικές μαρτυρίες (κείμενα και αντικείμενα) του παρελθόντος  
και προσπαθούν να γνωρίσουν και να καταλάβουν όσο μπορούν  
καλύτερα τους ανθρώπους που έζησαν σε διάφορες εποχές  
στο παρελθόν.

- Διαβάστε λοιπόν τα κείμενα που ακολουθούν και παρατηρήστε προσεκτικά τις εικόνες. Συζητήστε στην τάξη πώς νομίζετε ότι ζούσαν οι άνθρωποι στις δύο αυτές πόλεις εκείνες τις μακρινές εποχές. Εξηγήστε τα συμπεράσματά σας.  
Είστε βέβαιοι γι' αυτά; Αν μπορείτε, διαβάστε και άλλα βιβλία και παρατηρήστε εικόνες που παρουσιάζουν υλικές μαρτυρίες (αντικείμενα) των εποχών αυτών (κτίρια, τείχη, εργαλεία, ρούχα, κοσμήματα, αγγεία, παιχνίδια...).
- Πριν αρχίσουμε το ταξίδι μας πίσω στον χρόνο, δείτε όλοι μαζί το *Χρονολόγιο* και συζητήστε το. Σε ποιες μεγάλες περιόδους χωρίζεται η ιστορία των ανθρώπων που έζησαν στον τόπο μας;
- Μπορείτε να βρείτε τη δική μας σύγχρονη εποχή;
  - Μπορείτε να βρείτε την εποχή του Βυζαντίου;
  - Μπορείτε να βρείτε την περίοδο της αρχαιότητας;







## Η αρχαία Αθήνα περίπου 2.500 χρόνια πριν

Ας προσπαθήσουμε όλοι μαζί, παρατηρώντας τις εικόνες και διαβάζοντας τα κείμενα, να πλησιάσουμε και να καταλάβουμε κάπως τους ανθρώπους που έζησαν στην αρχαία Αθήνα.

Κάθε αρχαία ελληνική πόλη, όπως και η αρχαία Αθήνα, ήταν ένα ξεχωριστό κράτος.



*Ο λόφος της Ακρόπολης με τον Παρθενώνα και τους άλλους ναούς, όπως είναι σήμερα*

Στο κέντρο της πόλης υπήρχε ένας λόφος, η Ακρόπολη. Εκεί λάτρευαν τους θεούς και τους ήρωες της πόλης. Κυρίως λάτρευαν τη θεά Αθηνά, που προστάτευε την πόλη τους. Για την Αθηνά είχαν χτίσει έναν περίφημο ναό, τον Παρθενώνα.





## Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ



*Το θέατρο του Διονύσου, όπως είναι σήμερα*

Γύρω από την Ακρόπολη ήταν χτισμένη η πόλη των Αθηναίων. Στη νότια πλευρά, ανάμεσα σε άλλα κτίρια, υπήρχε ένα θέατρο, το θέατρο του θεού Διονύσου. Εκεί οι Αθηναίοι συμμετείχαν στις πρώτες παραστάσεις του αρχαίου ελληνικού θεάτρου.

Στη βόρεια πλευρά, κάτω από την Ακρόπολη, υπήρχε η Αγορά. Στην Αγορά βρίσκονταν τα δημόσια κτίρια της πόλης, βωμοί, ναοί και στοές. Εκεί ήταν και ο βωμός των δώδεκα θεών του Ολύμπου, που ήταν το κέντρο της πόλης. Εκεί φυλάγονταν τα αρχεία της πόλης, συνεδρίαζαν οι βουλευτές, λειτουργούσαν τα δικαστήρια. Στην αρχαία Αθήνα υπήρχε δημοκρατία. Οι Αθηναίοι πολίτες — οι ελεύθεροι άντρες μόνο — μαζεύονταν εκεί κοντά και ψήφιζαν τους νόμους. Όλοι μαζί αποφάσιζαν για τη ζωή της πόλης τους.

Ο Ήφαιστος ήταν ο θεός της φωτιάς, ο προστάτης των τεχνιτών. Κοντά στον ναό του Ηφαίστου υπήρχαν διάφορα εργαστήρια και μαγαζιά: σιδεράδικα, τσαγκαράδικα... Πιο κει υπήρχαν ψαράδικα, κουρεία, αρωματοπωλεία... Τα μαγαζιά ήταν προχειροφτιαγμένα, με σανίδια, καλαμωτές και δέρματα για οροφή. Τα προϊόντα τους ήταν απλωμένα σε πάγκους.





## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Στην Αγορά τριγύριζαν και πολλοί μικροπωλητές. Πολλοί χωρικοί έφταναν στην Αγορά της Αθήνας κάθε μέρα για να πουλήσουν τα προϊόντα τους: σκόρδα, χόρτα, λάδι, κρασί, κάρβουνο από το Μενίδι, υφάσματα, γουρουνία από τα Μέγαρα, χέλια από τη Βοιωτία...

Πολυκοσμία, χρώματα, φωνές, αρώματα και μυρωδιές. Κάποιοι Αθηναίοι σταματούσαν στα εργαστήρια των τεχνιτών και έπιαναν την κουβέντα. Κάποιος πήγαινε στον παπουτσή να του πάρει μέτρα για καινούρια παπούτσια, άλλος πήγαινε στον ψαρά να αγοράσει ψάρια, άλλος στο κουρείο να κουρευτεί.

Κοντά σε μια πηγή κάποιοι δροσίζονταν στη σκιά των δέντρων. Παρακολουθούσαν αυτούς που έλεγαν αστεία και σατίριζαν γνωστούς Αθηναίους. Πιο κει κάποιοι άλλοι συζητούσαν σοβαρά για τα θέματα της πόλης. Οι περισσότεροι όμως ήταν άντρες. Οι γυναίκες έπρεπε να μένουν στο σπίτι. Μόνο κάποιες φτωχές γυναίκες πήγαιναν στην Αγορά. Πουλούσαν λίγα αυγά, χόρτα...



*Ο παπουτσή παίρνει μέτρα για να φτιάξει παπούτσια για έναν πελάτη του*



*Ο ψαράς κόβει ένα μεγάλο ψάρι και ο πελάτης περιμένει με ένα νόμισμα στο χέρι*



*Δύο χωρικοί πηγαίνουν στην Αγορά για να πουλήσουν τα προϊόντα τους*



*Εργαστήριο σιδηρουργών*





## Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ

Το μεσημέρι η Αγορά ήταν γεμάτη κόσμο. Κάποιοι αγόραζαν ψημένες σαρδέλες ή άλλα μικρά ψάρια. Έτρωγαν κάτι για να ξεγελάσουν την πείνα τους μέχρι το βράδυ. Το βράδυ έτρωγαν ένα κανονικό φαγητό.

Στην Αγορά υπήρχαν και αγορανόμοι, για να μη γίνονται απάτες. Υπήρχαν πολλοί δούλοι στην αρχαία Αθήνα. Πολλοί από αυτούς ήταν αιχμάλωτοι πολέμων. Στα αρχαία χρόνια γινόταν εμπόριο δούλων. Οι δούλοι έκαναν τις περισσότερες δουλειές. Πολλοί δούλοι δούλευαν σε δημόσια έργα ή στα ορυχεία του Λαυρίου σε πολύ άσχημες συνθήκες. Άλλοι ήταν πιο τυχεροί. Δούλευαν στα πλούσια σπίτια. Καθάριζαν και φρόντιζαν το σπίτι και πρόσεχαν τα παιδιά. Πολλοί από αυτούς είχαν καλές σχέσεις με τα αφεντικά τους, και κυρίως με τα παιδιά.

Τα αγαπούσαν πολύ, γιατί τα φρόντιζαν από μικρά.

Γύρω από την Αγορά οι δρόμοι ήταν γεμάτοι σκόνη και λάσπη. Έστριβαν αριστερά και δεξιά, χωρίς σχέδιο, ανάμεσα στα σπίτια. Οι άνθρωποι για να μη λασπωθούν πατούσαν στις μεγάλες πέτρες που υπήρχαν στη μέση των δρόμων.

Τα σπίτια ήταν μικρά και απλά. Τα περισσότερα είχαν μια εσωτερική αυλή. Στο κέντρο υπήρχε η ιερή φωτιά, ο βωμός της Εστίας. Εκεί ήταν το κέντρο της οικογενειακής ζωής. Εδώ η οικογένεια μαζευόταν για να τιμήσει τους θεούς. Εδώ παρουσίαζαν στους συγγενείς για πρώτη φορά τα νεογέννητα παιδιά τους. Όλοι, συγγενείς και φίλοι, έφερναν δώρα, και κυρίως φυλαχτά. Ο πατέρας τριγύριζε με το παιδί στην αγκαλιά γύρω από την Εστία και του έδινε το όνομα, συνήθως του παππού ή της γιαγιάς.





## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ



*Κάπως έτσι έμοιαζαν τα σπίτια της αρχαίας Αθήνας*

Τα δωμάτια του σπιτιού ήταν χτισμένα γύρω από την αυλή. Στο ισόγειο υπήρχαν τα δωμάτια των αντρών, η κουζίνα και το λουτρό και ένα δωμάτιο για τα δείπνα, τα συμπόσια. Στον πάνω όροφο υπήρχε το δωμάτιο του αντρούγνου, τα δωμάτια των γυναικών και των δούλων του σπιτιού.

Στην πόλη δεν υπήρχαν όμως μόνο διώροφα σπίτια. Πολλά ήταν μονώροφα. Υπήρχαν και πολλά μικρά, φτωχικά σπίτια, με ένα ή δύο δωμάτια. Οι φτωχότεροι έμεναν σε σπηλιές. Αρκετοί, μάλιστα, από αυτούς μαζεύονταν στα δημόσια λουτρά για να ζεσταθούν τα κρύα βράδια του χειμώνα.





## Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ



*Οι Αθηναίες έφτιαχναν ωραία ρούχα*

Οι γυναίκες μάθαιναν από μικρές να υφαίνουν ωραία υφάσματα,  
να είναι νοικοκυρές, καλές σύζυγοι και μητέρες.  
Τον περισσότερο χρόνο τους τον περνούσαν στο σπίτι.  
Μόνο στις μεγάλες γιορτές έβγαιναν έξω, και ποτέ μόνες.





## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Σε μια άλλη μεγάλη αρχαία ελληνική πόλη όμως, στη Σπάρτη, οι γυναίκες ήταν πιο ελεύθερες. Τα κορίτσια γυμνάζονταν στα γυμναστήρια όπως και τα αγόρια. Έπαιρναν μέρος σε αγωνίσματα, χορούς και γιορτές. Οι Σπαρτιάτισσες όταν γυμνάζονταν φορούσαν κοντά ρούχα. Οι Αθηναίοι τις κορόιδευαν γιατί άφηναν να φαίνονται τα πόδια τους.



Στη Σπάρτη τα παιδιά μεγάλωναν με τη φροντίδα της πολιτείας. Αντίθετα, στην Αθήνα ο πατέρας φρόντιζε, αν ήθελε και όσο μπορούσε, τη μόρφωση των παιδιών του. Τα μωρά τα έβαζαν σε κούνιες που έμοιαζαν με σκάφες. Συνήθιζαν να τα κουνούν και να τα νανουρίζουν. Οι μητέρες θήλαζαν τα παιδιά τους και τα φρόντιζαν οι ίδιες όσο ήταν μικρά. Στα πλούσια σπίτια όμως είχαν δούλες που βοηθούσαν. Τους έλεγαν ιστορίες για διάφορους ήρωες και μύθους.

Τα παιδιά έπαιζαν με κουδουνίστρες, ξύλινα αλογάκια, κούκλες από πηλό που κουνούσαν τα χέρια και τα πόδια, με σβούρες, με στεφάνια, με μικρά κόκαλα που τα χρησιμοποιούσαν σαν βόλους. Έπαιζαν κυνηγητό, κουτσό και αγαπούσαν τα μικρά ζώα, ιδιαίτερα τα σκυλιά.



*Παιχνίδια*





## Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ

Τα αγόρια από μικρά ήταν πιο ελεύθερα από τα κορίτσια. Πήγαιναν σε δασκάλους για να μάθουν μουσική, γραφή και ανάγνωση και να γυμναστούν.



*Μάθημα γραφής, ανάγνωσης και μουσικής, παιδιά που ασκούνται στην πάλη (από ζωγραφιές σε αρχαία αγγεία)*







## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Οι φτωχοί όμως νέοι δεν μπορούσαν να μορφωθούν. Από μικροί πήγαιναν και βοηθούσαν διάφορους τεχνίτες ή τον πατέρα τους στη δουλειά. Έτσι μάθαιναν μια τέχνη. Όσοι δούλευαν στα κτήματα μάθαιναν να φροντίζουν τα ζώα και τα φυτά, να μαζεύουν τις ελιές, να φτιάχνουν λάδι, να ξεραίνουν τα σύκα, να πατούν τα σταφύλια, να κάνουν κρασί... Δούλευαν όλες τις μέρες της εβδομάδας. Ευτυχώς όμως υπήρχαν πολλές γιορτές όλο τον χρόνο. Στις γιορτές τιμούσαν τους θεούς και τους ήρωές τους και γλεντούσαν. Μια μεγάλη γιορτή των αγροτών αλλά και όλων των Αθηναίων ήταν η γιορτή που γινόταν στην Ελευσίνα για τη θεά της γεωργίας, τη Δήμητρα.

Το σιτάρι που έβγαζαν στην περιοχή της Αθήνας δεν έφτανε για το ψωμί όλων των κατοίκων. Γι' αυτό έφερναν σιτάρι από άλλες περιοχές. Τα φορτωμένα πλοία έφταναν στο μεγάλο λιμάνι της Αθήνας, τον Πειραιά. Έφερναν πολλά προϊόντα από διάφορες περιοχές: χαλκό, σίδηρο, χρυσό, ελεφαντόδοντο, αρώματα, υφάσματα, τρόφιμα, μέχρι και ψάρια παστά. Από τη Μακεδονία και τη Θράκη έφερναν ξυλεία, για να φτιάχνουν πλοία.

Οι αρχαίοι Έλληνες ζούσαν χωρισμένοι σε πολλά κράτη. Κάθε μεγάλη πόλη με την περιοχή γύρω της ήταν ένα ξεχωριστό κράτος. Η περιοχή του κράτους των Αθηναίων δεν ήταν μεγάλη ούτε ιδιαίτερα εύφορη. Όμως οι Αθηναίοι είχαν πολλά εμπορικά και πολεμικά πλοία. Τα πλοία τους έδιναν πλούτο και δύναμη. Με αυτά ταξίδευαν σε πολλές περιοχές της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου. Οι έμποροι πουλούσαν αθηναϊκά προϊόντα και αγόραζαν ξένα. Σε διάφορα μέρη, μακριά από την Αθήνα, είχαν φτιάξει δικές τους πόλεις, τις αποικίες.





## Η ΑΡΧΑΙΑ ΑΘΗΝΑ



*Παραστάσεις εμπορικού και πολεμικού πλοίου  
από αρχαία ελληνικά αγγεία*

Ακόμα και σήμερα, σε πολλά μέρη της γης θαυμάζουν τον τρόπο με τον οποίο ζούσαν, σκέφτονταν, έγραφαν οι αρχαίοι Αθηναίοι περίπου 2.500 χρόνια πριν. Ιδιαίτερα θαυμάζουν τους ναούς και τα αγάλματα που έφτιαχναν για τους θεούς τους. Ακόμα και σήμερα, σε πολλά μέρη της γης διαβάζουν τα ιστορικά κείμενα που έγραψαν τότε στην Αθήνα οι πρώτοι ιστορικοί, ο Ηρόδοτος και ο Θουκυδίδης.





## Η Κωνσταντινούπολη περίπου 1.000 χρόνια πριν

Η Κωνσταντινούπολη ήταν η πρωτεύουσα της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, που την ονομάζουμε «Βυζάντιο». Τον Μεσαίωνα ήταν η πιο ξακουστή και η πιο μεγάλη πόλη σε ολόκληρη την Ευρώπη.

Ήταν κέντρο για τους ταξιδιώτες και τους εμπόρους.

Γι' αυτό όλοι, όταν πήγαιναν στην Κωνσταντινούπολη, έλεγαν ότι πάνε στην Πόλη.



*Το Βυζάντιο τον 6ο περίπου αιώνα μ.Χ.*





## Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Η Κωνσταντινούπολη χτίστηκε από τον Ρωμαίο αυτοκράτορα Κωνσταντίνο. Οι εργασίες για το χτίσιμο της Πόλης κράτησαν μόνο έξι χρόνια, από το 324 μέχρι το 330 μ.Χ. Τον Μάιο του 330 μ.Χ. έγιναν τα εγκαίνια της Κωνσταντινούπολης. Όλοι πανηγύρισαν για την καινούρια πόλη.



*Ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος, ψηφιδωτό*

Η Κωνσταντινούπολη χτίστηκε στα Στενά του Εύξεινου Πόντου. Η γεωγραφική της θέση είχε πολλά πλεονεκτήματα. Ήταν προστατευμένη από τους εχθρούς. Επίσης, ήταν οικονομικά δυνατή. Όλα τα πλοία που περνούσαν από τον Εύξεινο Πόντο σταματούσαν στο λιμάνι της και πλήρωναν φόρο. Στην Κωνσταντινούπολη συναντούσαν οι λαοί της Ευρώπης τους λαούς της Ασίας.





## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ



*Παλιός χάρτης  
της Κωνσταντινούπολης*

Η Κωνσταντινούπολη είχε πολλά, μεγάλα και ωραία κτίρια. Τα τείχη της ήταν δύο, το ένα σε απόσταση από το άλλο, για να προστατεύεται καλύτερα.

Στο ανάκτορο κατοικούσε ο αυτοκράτορας, η οικογένειά του και πολλοί άλλοι: υπηρέτες, γραμματείς, φρουροί...

Το ανάκτορο ήταν πολυτελές, είχε πάρα πολλά δωμάτια και βοηθητικούς χώρους.

Ο αυτοκράτορας είχε πολύ μεγάλη δύναμη και έπαιρνε τις περισσότερες αποφάσεις για την αυτοκρατορία.

Μεγάλη δύναμη είχαν επίσης η σύγκλητος (ομάδα αρχόντων), ο πατριάρχης, που ήταν ο αρχηγός της Εκκλησίας, και ο στρατός.

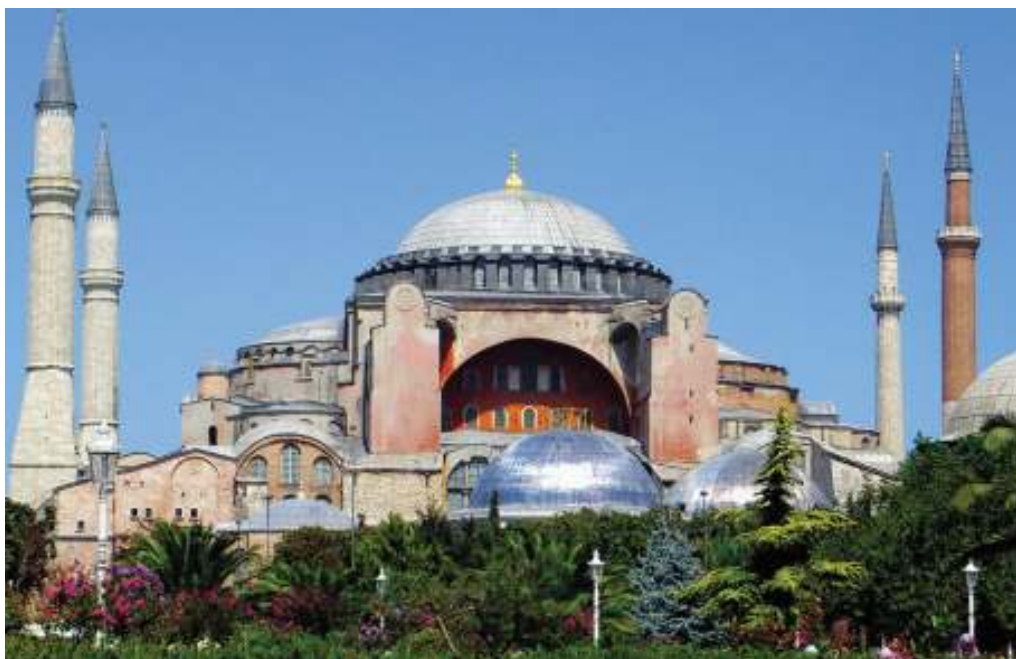
Οι κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης ήταν χωρισμένοι σε δύο ομάδες που ονομάζονταν δήμοι και είχαν πολιτική δύναμη: τους Πράσινους και τους Βένετους. Αυτοί μαζεύονταν στον Ιππόδρομο. Παρακολουθούσαν ιπποδρομίες. Ζητωκραύγαζαν ή αποδοκίμαζαν τον αυτοκράτορα, ανάλογα με την πολιτική κατάσταση.





## Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Η Αγία Σοφία ήταν η μεγαλύτερη εκκλησία στην Πόλη. Ήταν μεγαλοπρεπής, διακοσμημένη με πολλά ψηφιδωτά και τοιχογραφίες. Ο τρούλος της ήταν ξακουστός για το μέγεθος και τον τρόπο στήριξής του.



*Η Αγία Σοφία σήμερα*



*Αγία Σοφία: ο τρούλος*



*Η Αγία Σοφία (εσωτερικό)*





## ΜΕ ΕΝΑ ΛΕΩΦΟΡΕΙΟ ΟΛΟΙ ΤΡΙΓΥΡΝΑΜΕ ΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΠΟΛΗ

Στην Κωνσταντινούπολη ζούσαν άνθρωποι που είχαν έρθει από διάφορες περιοχές. Μιλούσαν διαφορετικές γλώσσες και είχαν διαφορετικές συνήθειες. Γι' αυτό η Κωνσταντινούπολη ήταν μια κοσμοπολίτικη πόλη. Επίσημη γλώσσα της αυτοκρατορίας ήταν στην αρχή τα λατινικά και αργότερα τα ελληνικά.

Στην Κωνσταντινούπολη ζούσαν και εργάζονταν τεχνίτες, εργάτες, βιοτέχνες, έμποροι, πολλοί καλλιτέχνες και πνευματικοί άνθρωποι, κληρικοί και στρατιωτικοί. Στις υπόλοιπες περιοχές της αυτοκρατορίας οι περισσότεροι κάτοικοι ήταν γεωργοί και κτηνοτρόφοι.

Οι πλούσιοι άνθρωποι ζούσαν σε σπίτια διώροφα, με εσωτερική αυλή και κήπο. Αυτά ήταν διακοσμημένα με μαρμάρινα γλυπτά και ψηφιδωτά.

Τα φτωχικά σπίτια ήταν πολύ πιο απλά. Συνήθως είχαν μόνο έναν όροφο και τα περισσότερα έπιπλά τους ήταν απλά και ξύλινα. Ήταν πολύ πιο μικρά και λιγότερο διακοσμημένα.

Λίγα μόνο παιδιά πήγαιναν σχολείο. Ορισμένα πήγαιναν για δύο μόνο χρόνια σχολείο, για να μάθουν γραφή, ανάγνωση και λίγη αριθμητική. Μερικά συνέχιζαν για επτά χρόνια στη Σχολή του Γραμματιστή. Λίγα παιδιά, από πλούσιες οικογένειες, μπορούσαν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους στο πανεπιστήμιο ή στην Πατριαρχική Σχολή. Πολλά παιδιά μάθαιναν μια τέχνη δίπλα σε κάποιον τεχνίτη.



# Η ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

## ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ

# Δραστηριότητες



**1** Στις εικόνες βλέπετε τρεις γυναίκες που έζησαν σε διαφορετικές εποχές. Μπορείτε από το ντύσιμό τους να καταλάβετε ποια έζησε στην αρχαιότητα, ποια στα βυζαντινά χρόνια και ποια ζει στη σύγχρονη εποχή;

**2** Φτιάξτε κι εσείς ένα ψηφιδωτό με μικρά τετράγωνα κομμάτια από χρωματιστό χαρτόνι. Μπορείτε επίσης να χρησιμοποιήσετε σπόρους ή όσπρια.



**3** Μπορείτε να φτιάξετε κι εσείς τη δική σας φανταστική πόλη. Θα χρειαστείτε:

- ένα μεγάλο κομμάτι κόντρα πλακέ ή πολύ σκληρό χαρτόνι,
- κουτιά από παπούτσια, φάρμακα κ.ά.,
- κομμάτια χρωματιστό χαρτόνι, μαρκαδόρους, κόλλες και ψαλίδια.

Πάνω στο κόντρα πλακέ τοποθετήστε όλα τα κτίρια που θέλετε να έχει η πόλη σας.

Συζητήστε και αποφασίστε για την καλύτερη θέση τους. Χρωματίστε τα σπίτια, τα πάρκα και οτιδήποτε άλλο θέλετε.